

EESTLASTE KULTUURIPÄRAND VÕÖRSIL

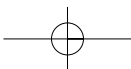
21.–25. augustini toimus Võrumaal Kokel arhiivinduslik suvekool "Eestlaste kultuuripärand võõrsil", mille korraldasid rahvuskaaslaste programmi toetusel väliseesti arhiivide töörühm ja Karl Ristikivi Selts. Üritus oli jätkuks suvel 2006 Tartus toimunud välisbalti arhiivide konverentsile.

Suvekool korraldati, mõeldes võõrsil elavatele eestlastele, kes tegelevad kultuuripärandi kogumise ja säilitamisega. Peamisteks sihtgruppideks olid väliseesti arhiivides töötavad vabatahtlikud ja teised kultuuripärandi kogumisest ja säilitamisest huvitatud kogukonnaliikmed, kellele pakuti suvekooli raames arhiivindust puudutavaid ettekandeid, koolitusi ja praktilisi harjutusi. Oma teadmisi kogumistöö, kogude kirjeldamise, kataloogi-

mise ja säilitamise ning erinevate info-tehnoloogiliste rakenduste alal jagasid Rahvusarhiivi, Eesti Kirjandusmuuseumi, Eesti Rahva Muuseumi ja Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu spetsialistid.

Huvi suvekooli vastu oli suur: osavõtjaid oli kümnest riigist (Ameerika Ühendriigid, Austraalia, Kanada, Läti, Rootsi, Saksamaa, Soome, Suurbritannia, Venemaa, Eesti), kokku ligi 50 inimest. Esindatud olid Eesti Arhiiv Ühendriikides, Eesti Arhiiv Austraalias, Tartu Instituudi Arhiiv ja Raamatukogu (Toronto), Rootsi Eestlaste Liit, Kölni Eesti Rahvuskoondis, Tuglas-Seura, Karjala Eesti Selts ja Peterburi Eesti Kultuuriselts.

Suvekooli avas Eesti Kirjandusmuuseumi Kultuuriloolise Arhiivi juhataja ja

väliseesti arhiivide töörühma juht Piret Noorhane. Seejärel toimus Eesti Kirjandusmuuseumi direktori ja Karl Ristikivi Seltsi esimehe Janika Kronbergi juhtimisel diskussioon "Väliseestlus? Pagulus? Diasporaa?". Selle üle, milline võiks olla Eestist väljaspool elavate rahvuskaaslaste tähistamiseks sobivaim mõiste, diskuteerisid Aadu Must ja Tiina Ann Kirss Tartu Ülikoolist ja Eesti Arhiivi Austraalias juhataja Maie Barrow. Oma arvamuse said sekka öelda ka suvekooli kogunenud. Päril ühtsele seisukohale siiski ei jõutud, pigem nenditi, et läbi aegade on Eestist lahutatud ja väljaspool Eestit elatud niivõrd erinevatel põhjustel, et üheainsa üldise mõiste kasutamine oleks piirav. Keel on dünaamiline ja mitmekihiline nähtus ja sõnavalikud sõltuvad konkreetsest ajast ning olukorrast. Ülemäära valulisi reaktsioone sõna "väliseesti" kasutuse suhtes kokkutulnute seas ei täheldatud, küll aga erinevaid isiklikke suhtumisi ja tõlgendusi.

Avapäevale järgnesid kolm huvitava ja tiheda tegevuskavaga päeva, mille käigus suvekoolist osavõtjad tutvusid erinevate arhiivinduslike teemadega, kogumistöös ette tulevate probleemide ja nende võimalike lahendustega.

22. augustil vaadeldi, mida ja milleks kogutakse. Oma kogemusi jagasid erinevate Eesti mäluasutuste töötajad. Anne Valmas (Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu) ja Merike Kiipus (Eesti Kirjandusmuuseum) rääkisid väliseesti trükiste kogudest Eesti mäluasutustes. Sealjuures rõhutasid nad Eesti mäluasutuste huvi ka pisitrükiste vastu, mille vaatamata oma väiksemale mahule ja teinekord ka tagasihoidlikumale välimusele on uurijate jaoks tõsine kultuurilooline tähtsus. Seega tuleks sellist materjali hoolega koguda ja säilitada.

Piret Noorhane rääkis isikuarhiividest: mida ja kuidas oleks mõttekas koguda, kellele ja kuidas neid üle anda. Organisationsioonide arhiivide kogumisest rääkisid Tiiu Kravtsev (Riigiarhiiv) ja Birgit Kibal (Rahvusarhiiv), tutvustades muuhulgas Rahvusarhiivi hindamiskriteeriumide rakendamist dokumentide valikul riiklikuks säilitamiseks ning Rahvusarhiivi

koostatud organisatsiooni pidamist toetavaid juhiseid.

Pere- ja kogukonnatraditsioonide talletamisväärtusest tegi ülevaate Anu Korb (Eesti Kirjandusmuuseum), rääkides traditsioonidest kui ühtekuuluvuse hoidjatest, mis aja jooksul siiski muutuvad, ning pere- ja kogukonnatraditsioonidest kui tänuväärsest materjalist kultuuri uurimisel.

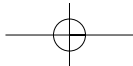
Riina Reinvelt (Eesti Rahva Muuseum) ettekanded elulooliste mälestuste ja esemelise pärandi kogumisest lõpetasid esimese tööpäeva ettekannete osa. Et elulood räägivad sageli sellest, mis arhiiviallikates ei kajastu, siis tuleks neile samuti tähelepanu pöörata. Tutvustati Eestis toimunud elulugude kogumise aktsioone ja anti praktilisi näpunäiteid elulugude kogumiseks. Käsitleti ka teemat, mida teha esivanematest või endast järele jääva kultuurilooliselt väärtusliku esemelise pärandiga.

22. augusti päeva teise osa sisustas Priit Noorhane (Portal Invest OÜ), kes tutvustas välisbalti arhiivide infoportaali ja koolitas väliseesti arhiivide kodulehtede haldajaid.

Järgmisel päeval tutvustati lähemalt, kuidas korrastada ja kirjeldada kogusid. Ivi Tomingas (Filmiarhiiv) rääkis fotokogude korrastamisest, tuues säilitamisnäiteid alates XIX sajandi fotomaterjalidest kuni tänapäeva digifotodeni. Gristel Ramler (Riigiarhiiv) andis ülevaate isikuarhiivide moodustamisest ja korrastamisest Riigiarhiivi praktika põhjal. Ühingu- ja seltside arhiivide korrastamisest kõnelesid Ülle Narits (Viljandi Maaarhiiv) ja Ave Märjamaa (Ajalooarhiiv), kes andsid oma ettekande näitlikustamiseks suvekoolis osalejatele võimaluse proovida ise korrastada dokumente arhiivikõlbulikuks.

Suvekooli viimasel õppepäeval, 24. augustil toimus põhjalik koolitus teemal "Kuidas kogusid säilitada" (juhendajad Koidu Laur, Jaan Lehtaru ja Ruth Tiidor Ajalooarhiivist).

Lisaks tööistele õppepäevadele andis Koke suvekool võimaluse nii Eestis kui ka välismaal Eesti kultuuripärandit koguvatele ja säilitavatele inimestele omavahel

kokku saada, uusi teadmisi ja kontakte omandada ning jõudsamalt tekkinud ja tekkivaid ideid arendada. Ühiselt nõustuti, et sellised üritused on väga vajalikud ning viljakad, muuhulgas käidi välja ideid järgmise suvekooli jaoks, mis peaks toimuma 17.–21. juunil 2008. aastal.

KARIN KIISK

